

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ У ФІНЛЯНДІЇ

В результаті аналізу поточної педагогічної дійсності сучасні вчителі повинні бути підготовлені до життя в контексті загальнозначущих людських цінностей. Розвиток кар'єри вчителя визначається впливом нових технологій, змінами в навчальному плані, новими обов'язками, змінами в особистому житті. Доведено необхідність безперервності процесу навчання в ході початкової підготовки і подальшого професійного розвитку, спрямованого на активізацію внутрішнього потенціалу особистості, а також на вдосконалення самомотивуючої та інтелектуальної діяльності [3]. Оскільки підвищення якості викладання залежить від педагогічної майстерності самого вчителя, то його відданість (захопленість) їй залежить в цілому від особистісної мотивації. Результат навчання якісної професійної компетентності лежить в площині підвищення рівня початкової (мінімальної) компетентності вчителя. Інакше кажучи, для особистісної та творчої самореалізації людини насамперед необхідна його мотивація, про що багато писав в своїх роботах А. Маслоу [1].

Проблема професійного розвитку вчителів в процесі їх професійної підготовки – складне і багатогранне завдання, що вимагає глибокого теоретичного осмислення. Практика останніх років показує чітку еволюцію професії вчителя. Для того щоб відповідати змінам, що відбуваються у сфері освіти, вчитель повинен перейти зі статусу виконавця в статус професіонала. У педагогічній літературі педагогів Фінляндії професіоналізм педагога – поняття, що означає професійний статус і

престиж, який відноситься до обов'язків викладачів управляти і розвивати їх власні знання.

За оцінками Міжнародної програми контролю освіти PISA (Programme For Student Assessment), а також Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), Фінляндія займає лідируюче місце за рівнем шкільної освіти, досвід якої аналізується світовою освітньою громадськістю. Одним з основних показників успішності системи освіти є підготовка педагогічних кадрів. У Фінляндії професія вчителя – одна з найбільш шанованих і затребуваних. Незважаючи на це, стають шкільним педагогом, лише пройшовши найсуворіший відбір – з 30% кращих випускників педагогічних факультетів у школи відбираються найкращі (за статистикою, це приблизно 12%). Суворі державні вимоги є гарантією того, що критерій якості педагогічної освіти залишається високим [5].

У Фінляндії велика частина студентів, які отримують педагогічну освіту, навчається в університетах. Фахівці-предметники традиційно навчаються в університетах і в основному викладають в середніх загальноосвітніх школах. Підготовка вчителів основної школи була переведена до університетів на початку 70-х років минулого століття, а вихователів дитячих садів – у середині 90-х. З 60-х років ХХ століття у Фінляндії університетський диплом магістерського рівня став обов'язковим для всіх без винятку освітян. Важливо знати, що школа є частиною суспільства. Фінські вчителі повинні бути готові до безперервного процесу навчання на все життя, до постійного самоосвіти, володіти науково-дослідницькими, соціальними та комунікативними навичками [8].

Отримати педагогічну освіту у Фінляндії не так просто. Конкурс на педагогічний факультет у фінських вузах приблизно десять чоловік на одне місце. Вступні іспити проходять у дві стадії. Перша – тест на знання предмета. Друга – співбесіда, в якому беруть участь шкільний вчитель, представник департаменту підготовки вчителів та абітурієнт.

Велика увага звертається на мотивацію абітурієнта, чи має він знання в цій області, а також визначається, чи можливо з цієї людини підготувати вчителя, і чи здатний він до педагогічної роботи.

Головні принципи фінської системи підготовки педагогічних кадрів:

- індивідуальний підхід,
- висока освіта вчителів,
- довіра і рівноправність [1].

Будь-яка освіта у Фінляндії безкоштовна. Першим етапом педагогічної кар'єри для студента є ступінь бакалавра, який включає в себе 180 ECTS-кредитів. Другим – ступінь магістра при наборі 120 ECTS-кредитів. До викладання в школах допускаються тільки випускники з ОКР «Магістр». Отримання цього ступеня передбачає обов'язкову здачу наступних курсів:

- комунікативна компетентність (12 кредитів),
- технології освіти (75 кредитів),
- педагогіка і психологія (35 кредитів),
- основна предметна спеціалізація (35 кредитів),
- додаткова предметна спеціалізація (35 кредитів),
- курси за вибором (5-8 кредитів).

Студенти проходять основні або базові курси дисциплін, проміжні курси та курси просунутого рівня з профілюючої спеціальності, що в сумі становить 120 ECTS-кредитів, а також базові та проміжні курси з додаткової спеціальності - 60 ECTS-кредитів. Повна ступінь із загальною сумою 300 ECTS-кредитів досягається через п'ять років. Педагогічна освіта включає в себе дисципліни, які об'єднують навчання предмету для фахівця-предметника відповідно до профілю, і педагогічну практику. Педагогічна практика студентів може проходити як в школах виробничої підготовки при відділеннях педагогічної підготовки, так і в звичайних школах [4].

У країні дев'ятирічна основна освіта. Перші шість років навчання у фінській школі викладає один учитель, а в останні три роки вчителі-предметники. Учитель основної школи навчає дітей з 7 до 13 років з усіх предметів (рідна мова, математика, фізика, хімія, біологія, географія, історія, фізкультура, мистецтво, праця, релігія та ін.). Основний акцент робиться на вихованні, оскільки саме в законі «Про освіту» велике значення надається всебічному вихованню особистості учня, тобто однаково важливі і мистецтво, і фізкультура, і природні науки. Вчителі - предметники навчають дітей з 12 до 19 років. В основному у них два предмети. Наприклад, у вчителя фізики додатковим предметом може бути математика, а у викладача фінської мови – історія [1].

Для отримання відповідної кваліфікації студенти повинні отримати диплом магістра зі спеціалізацією в області педагогічних наук на відділенні педагогічної підготовки. Диплом такого напрямку узагальнює програму педагогічного навчання і всі предмети, передбачені навчальним планом для учнів даного віку. Крім того, програма може включати базові та проміжні дисципліни з предметів з програми загальноосвітньої школи, що є підготовкою вчителів до викладання цих предметів школярам на 7-9 році їх навчання.

Вчителі основної школи мають право працювати і з групами школярів, переведених на спеціальне навчання, але тільки у разі отримання додаткової освіти за програмою підготовки вчителів корекційного навчання. Треба зазначити, що у Фінляндії системі корекційного навчання приділяється величезна увага. Більшість вчителів корекційного навчання працюють з дітьми протягом 9 років спільно зі звичайним учителем. Вчителі корекційного навчання можуть працювати як в окремому, так і в одному кабінеті зі звичайним учителем основної та середньої школи. Фахівці основної школи навчають малі групи слабких школярів, які були спрямовані радою школи на корекційне навчання [6].

Для того, щоб отримати кваліфікацію «вчитель корекційного навчання», необхідний диплом магістра в галузі спеціального (корекційного) навчання відділення педагогічної підготовки. Освіта вчителів даної кваліфікації включає певні дисципліни, що дають їм необхідні професійні навички роботи корекційним педагогом, а також програму педагогічного навчання. Студенти, які планують в майбутньому отримати професію корекційного педагога основної школи, повинні пройти додатковий курс з усіх предметів, включеним в навчальну програму основної школи. Досить часто кваліфікацію вчителя корекційного навчання отримують фахівці з дипломом в галузі основної освіти.

Для роботи корекційним педагогом достатньо також мати диплом магістра будь-якого напрямку, а потім отримати кваліфікацію вчителя корекційного навчання, закінчивши необхідну освітню програму підготовки фахівців корекційного навчання. Фахівцям, які працюють з розумово-відсталими школярами, необхідно мати відповідний диплом університету чи політехнічного інституту, що доповнюється навчанням, яке дає професійні навички для роботи з цією групою дітей [1].

Звернемо увагу на таку особливість, як наявність консультанта в шкільній системі освіти Фінляндії, який зазвичай працює зі школярами протягом 9 років обов'язкової загальної школи, а куратор – переважно в старших класах середньої школи, професійно-технічних училищах і політехнічних інститутах. Дані фахівці допомагають учням і студентам правильно спланувати курс навчання, визначитися з подальшим утворенням, познайомитися з основними технологіями і вивчити ринок праці. Для того, щоб мати ту чи іншу кваліфікацію, студентів необхідно отримати диплом магістра гуманітарних наук, зокрема – в галузі освіти, або диплом магістра педагогічних наук. Крім того, для отримання професії куратора (консультанта) можна мати диплом магістра у галузі наук, але

пройти при цьому додаткове навчання за програмою підготовки вчителів на зазначену кваліфікацію[2].

Таким чином, провідними педагогами Фінляндії виділяються такі напрями професійної підготовки сучасного вчителя:

- отримання спеціальних педагогічних знань (розширення когнітивного компонента інтелектуальної підготовки педагога);
- формування морально-естетичного ідеалу як критерію оцінки навколишнього світу і себе в ньому в єдності з природним середовищем, з потребами самовдосконалення;
- формування цілісної особистості в процесі навчання;
- гуманістична спрямованість освіти;
- перегляд змісту, форм і методів професійної підготовки;
- розробка нових технологій професійної підготовки, що відображають рівень, досягнутий сучасними науками, індивідуалізацію, передовий досвід [6].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. На основі матеріалів [Електронний ресурс] : Режим доступу, – <http://www.oaj.fi>; <http://www.web.abo.fi>; <http://www.european-agency.org>

2. Ответ на двойной вызов: учитель, обучение и технологии. Расширение возможностей и развитие способностей молодежи. Новые задачи среднего образования: Пер. с англ. – М.: Весь мир, 2006. – 237 с.

3. Преподаватели и инструкторы: специалисты и заинтересованные стороны при реформировании сферы профессионального образования и обучения: Рабочее резюме. – Турин: ЕФО, 2005. – 46 с.

4. Aho, E., K. Pitkanen and P. Sahlberg (2006), "Policy Development and Reform Principles of Basic and Secondary Education in Finland since 1968", prepared for the Education Working Paper Series, World Bank,

Washington,DC.<http://www.pasisahlberg.com/downloads/Education%20in%20Finland%202006.pdf>.

5. OECD (2010), PISA 2009 Results: What Students Know and Can Do: Student Performance in Reading, Mathematics and Science (Volume I), OECD Publishing.

6. Organization of the education system in Finland 2009/2010

7. FNBE (Finnish National Board of Education) (2008), Education in Finland, FN BE, Helsinki, available at www.oph.fi/download/124278_education_in_finland.pdf.

8. Teachers and trainers: professionals and stakeholders in the reform of vocational education and training: ETF Yearbook 2005. – Torino: ETF, 2005. – 448 p.

9. PROFF – Professionalisation of VET teachers for the future. – CEDEFOP : Luxembourg, 2004. – 85 p.

Анотація

В статті розглянуто поступовість професійної підготовки вчителів основної школи, охарактеризовано процес отримання відповідної кваліфікації майбутніми вчителями у початковій системі освіти Фінляндії.

Ключові слова: вчитель основної школи, вчитель корекційного навчання, консультант, основна школа.

Аннотация

В статье рассмотрены постепенность профессиональной подготовки учителей начальной школы, охарактеризован процесс получения соответствующей квалификации будущими учителями в основной системе образования Финляндии.

Ключевые слова: учитель оновной школы, учитель коррекционного обучения, консультант, основная школа.

Annotation

In the article considered the gradual training of primary school teachers, described the process of obtaining the relevant qualification of future teachers in basic education system in Finland.

Keywords: teacher of basic school, teacher of correctional education, consultant, basic education.